

ŞAİR ŞİİR VE ŞEHİR- ARİF NİHAT ASYA’NIN İZİNDE ADANA KİTAP TANITIMI

*Cansu BAŞ**

Geliş Tarihi: 14.02.2021

Kabul Tarihi: 22.02.2021

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: 7

Sayfa: 346-350

Yıl: 2021

Dönem: Haziran

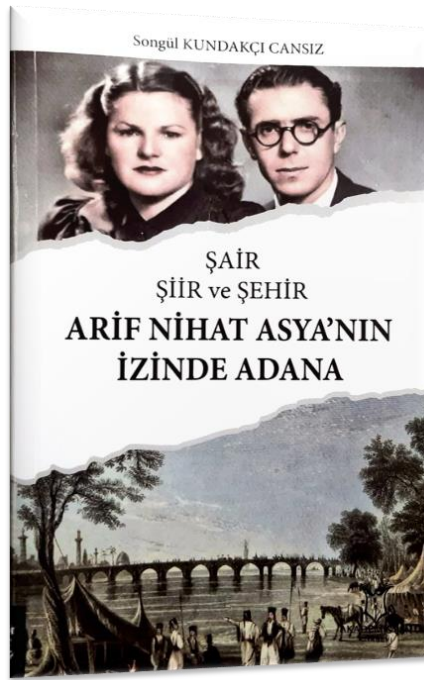
Songül Kundakçı Cansız, *Şair Şiir ve Şehir- Arif Nihat Asya'nın İzinde Adana*, Ankara: Akademisyen Kitapevi, 310 s. ISBN: 978-605-258-662-4.

“Fakat ben de değilsem Adanalı kimdir?

Söyle Adana!”

A. Nihat ASYA

Geçmişten bugüne edebiyat tarihleri incelendiğinde “şair, şiir ve şehir” üçlemesinin birçok esere konu olduğu gözlemlenmektedir.

Ortaya koyulan bu çalışmalar ilgili şairin tanınırlığını arttırmasıyla birlikte bir yandan da eserlerinin daha anlaşılır kılınmasına olanak sağlamaktadır. Anlatılan şehrin kültürel mirasına katkı sağlaması açısından da oldukça önem teşkil etmektedir. Eğitimci yazar Songül Kundakçı

Cansız, Türk edebiyatının önemli şair ve yazarlarından olan Arif Nihat Asya’yı Adana’nın sembolü haline getirmiş ve eserlerini bu bağlamda değerlendirmiştir.

* Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Giresun, cansubas3443@gmail.com / ORCID: 0000-0002-2029-4232.

Bu çalışmada Songül Kundakçı Cansız tarafından yazılmış olan “*Şair Şiir ve Şehir, Arif Nihat Asya'nın İzinde Adana*” adlı kitap incelenecektir.

Eser, 2019 yılında Adana Pozantı Belediyesinin de katkılarıyla, Akademisyen Kitapevi tarafınca yayımlanmıştır. 13,5 x 21 cm ebadında olan bu eser, 310 sayfadır. Çalışma, edebiyat, araştırma-inceleme alanını kapsamaktadır. Kapak sayfasında Arif Nihat Asya ve ikinci eşi Servet Hanım'ın portreleriyle birlikte Victor Langlois'in, Voyage Dans Le Cilicie 1853-1854 kitabında bulunan Mısırlı Kavalalı İbrahim Paşa'nın askerlerini Adana Taşköprü üzerinde gösteren bir gravüre yer verilmiştir. Kitabın ön sözünde Pozantı Belediye Başkanı Mustafa Çay'ın değerlendirmesi bulunmaktadır. Ardından sırasıyla içindekiler bölümü, Doç. Dr. Hatem Türk'ün sunuş yazısı, şair hakkında değerlendirmeler, sonuç, kaynaklar ve son olarak da yazarın özgeçmiş bölümü gelmektedir. Yazar bu kitapla Arif Nihat Asya'yı, yetmiş üç başlık halinde kapsamlı bir şekilde incelemiş olup, şairin bir nevi yaşam öyküsünü gözler önüne sermiştir. Bu başlıkların pek çoğunun başlangıç kısmında, konuyla bağlantılı olarak şairin eserlerinden epigramlar bulunmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde yazar, Arif Nihat Asya'nın doğumu, çocukluğu ve gençliğine dair kesitlere yer vermiştir. Asıl adı Mehmet Arif olan Arif Nihat Asya, “7 Şubat 1904'te Catalca'ya bağlı İğceğiz köyünde” (Cansız 2019: 1), Zîver Efendi ve Fatma Zehra Hanım'ın çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Arif Nihat'ın doğumundan bir hafta sonra askerde olan babasının taun salgımından vefat etmesiyle yaşamla olan mücadelesi başlar. Aradan 3 yıl kadar bir süre geçtikten sonra annesi bir subayla evlenir ve Filistin'e taşınır. Ancak dedesi Arif Nihat'ı annesine vermez ve böylelikle yazar annesinden de kopmuştur. Çok geçmeden dede ve babaannesi de vefat etmiş ve üvey halası Gülfen Hanım'la yaşamaya başlamıştır. İstanbul'a gelmiş ve ilköğretim eğitimine mahalle mektebinde başlamıştır. Kimi zaman dedesinin kardeşi Recai Efendi'nin yanında, kimi zaman halasının yanında geçiren şair, bu durumu “*babamdan dedeme, dedemden halama, halamdan amcama kaldım. Sonunda amcamdan halama dönmüş ve halamdan millete kalmışım*” (Asya'dan Akt. Cansız 2019: 1) şeklindeki ifadelerle dile getirmiştir. Erken yaşlarda edebiyata ve özellikle de şiire merak salan şair, ardından lise eğitimi için önce Yusufpaşa'da bulunan Gülşen'i Maarif Rüştüyesine, ardından Bolu Sultanisine ve son olarak da Kastamonu Sultanisine gitmiştir. Kastamonu Sultanisinde lise eğitimini bitirmiş ve hocalarından aldığı iyi eğitim sayesinde şiirde kendini geliştirmiştir. Bu zaman diliminde yazdığı şiirlerini “[...] *Açıkgöz gazetesi ile Gençlik adlı mecmuada yayımlar*” (Cansız 2019: 3). Yükseköğrenimi için 1923 yılında İstanbul'a dönmüş ve İstanbul Yüksek Muallim Mektebine başlamıştır. Eğitiminin 2.

senesinde ilk eseri *Heykeltıraş* yayımlamıştır. Ardından okulun son senesinde ilk evliliğini Hatice Semiha Hanım ile yapmıştır. 1927 yılında eğitim hayatı sona eren “*Arif Nihat Asya'nın hayat hikâyesi kimsesiz bir çocuğun devletin yardımıyla kimsesizlikten kurtulup memleket hizmetinde bir aydın olabileceğinin göstergesidir*” (Cansız 2019: 5).

15 Eylül 1928'de edebiyat öğretmeni olarak Adana'ya atanan Arif Nihat Asya gibi kitabın yazarı Songül Kundakçı Cansız da uzun süre Adana'da görevini icra etmiştir ve halen Adana'da yaşamını sürdürmeye devam etmektedir. Buna istinaden yazar, Adana'ya gönül vermiş bir öğretmen olan Arif Nihat Asya'yı, yine orada yaşamış bir öğretmen olarak kaleme almıştır. Eserin bundan sonrası Arif Nihat Asya, Adana ve eserleri ekseninde gelişmektedir. Yazar, Arif Nihat Asya'yı pek çok yönüyle incelemiştir. Eserde; öğretmen, gazeteci, politikacı, sporcu, Mevlevi, şair gibi pek çok yönü olan Arif Nihat Asya, dik başlı, çalışkan, inanç sahibi, realist, muhalif, milliyetçi, sempatik ve has bir Adanalı olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

İdealist bir öğretmen olarak 1928'de Adana'ya ayak basan Arif Nihat, ömrünün on yedi yılını Adana'ya vermiştir. Bu yıllarda Adana'yı, Adanalıyı tanımış ve artık kendisi de Adanalı olmuştur. Hatta öyle ki eserlerinde Adana'nın bütün yanlarını halkın ağzıyla, sade ve akıcı Türkçeye ilmek ilmek işlemiştir. Yenileşme uğruna Adana'nın kimliğini değiştirmeye çalışanları keskin bir dille eleştirmiş ve şehre sahip çıkmıştır. Halka dışarıdan bakan değil, bizzat içinde yaşayarak yazan bir aydındır. “*İstanbul için Yahya Kemal, Bursa için Ahmet Hamdi Tanpınar, Adana için de Arif Nihat bir şanstır*” (Cansız 2019: 141).

Adana'nın Fransız işgalinden kurtulması üzerine, günümüzde de pek çok kişi tarafınca sıklıkla ezbere okunan meşhur “Bayrak” şiirinin de şairidir Arif Nihat Asya. Şiir, ilk olarak, 5 Ocak günü Adana'nın işgalden kurtuluşu onuruna yapılan kutlamalarda öğrencisi Aydın Gün tarafından seslendirilmiştir. Şiir çok beğenilmiş, coşkuyla karşılanmıştır. “*Bayrak şiirine Adana'nın önemli gazetelerinden Türk Sözü gazetesi 2 Şubat 1973 tarihinde 2. Sayfa 1. sütunda [...]*” (Cansız 2019: 85) yer vermiştir.

Arif Nihat, pek çok şiirinde Adana merkezli şiirler kaleme almıştır. Bunun yanında direk Adana için yazdığı şiirler de azımsanamayacak düzeydedir. “[...] *Adana ve çevresiyle ilgili 49 rubai yazmıştır. Bunların 46'sı başlığı olan rubai, 3 tanesi de başlıksız rubaidir*” (Cansız 2019: 141). Yazılan bu eserleri ve daha pek çoğunu inceleyen yazarın kitabında aynı anda üç olguyu yürütmekte olduğu söylenebilir. Kitapta bir yandan Arif Nihat Asya hakkında kişisel bilgilere yer verilirken, bir yandan da şairin eserleri ve eserlerinde yer alan

Adana faktörü tanıtılmaktadır. Bunların ekseninde de okuyucu hem Arif Nihat'ı, hem Arif Nihat'ın eserlerini hem de Adana'yı tanımış olur. Bu sebeple ilgili kitap aynı zamanda bir "modern çağ şehrengizidir", denilebilir. "Saimbeyli, Adana'nın merkezden çok uzak bir ilçesidir. Tufanbeyli ve Feke'nin arasında kalan bir saklı cennettir buradaki en önemli akarsu, Seyhan Nehri'nin kolu olan Göksu Irmağı'dır" (Cansız 2019: 155), "Feke, ilk çağlardan günümüze kadar birçok kavim ve devletlere yerleşim alanı olan Adana'nın merkeze uzak bir ilçesidir" (Cansız 2019: 157), "Eğner, Adana'nın Aladağ ilçesinin kaynak sularıyla, şelalesiyle, su değirmenleriyle ünlü bir Yörük köyüdür" (Cansız 2019: 159) şeklindeki ifadeler de bu durumun birer örnekleridir. Kitabın sonunda bir öğretmen, yazar, dava adamı, politikacı, mutasavvıf olarak şairin bir şehre verdiklerini görmek mümkündür. Adana'nın Bayrak Şairi, öksüz ve yetim Arif Nihat Asya'yı büyütüp beslediği de bu kitapta görülmektedir.

Kitapta, Arif Nihat Asya'nın yalnızca eserlerine değil politik yaşamına da değinilmiştir. Şair, 1950-54 yılları arasında 4 sene Seyhan milletvekilliği yapmıştır. Belirli bir süre siyasetle ilgilense de çok geçmeden yine asıl mesleği öğretmenliğe dönmüştür. Meslek hayatında hep dik duran, sert ve net tavrı, pek çok yerde onun için olumsuz sonuçlanmış ve yüksek zümrelerin isteğiyle çok sevdiği Adana'dan Eskişehir'e sürgün edilmesine sebebiyet vermiştir.

Kitapta Arif Nihat Asya'nın ölüm tarihine ilişkin de açıklamalarda bulunan yazar, onun "70 yıl 10 ay 28 gün süren dünya hayatına 5 Ocak 1975'te veda et(mesini)" (Cansız 2019: 295), Adana ile olan kuvvetli bağına dayandırarak ifade etmiştir. Ona göre şairin 5 Ocak'ta olan vefatı ile Adana'nın kurtuluş günü olan 5 Ocak tarihi, şair, şiir ve şehir üçgeninde önemli bir yer tutmaktadır ve Arif Nihat'ı Adana'nın öz evladı yapmaktadır. Kitabın sonuna yaklaşırken yazar, şairin yazmış olduğu hiciv şiirlerine ve dostlarına yazdığı şiirlere de yer vermiştir.

Eserde Adana ve Adanalılarca efsane haline getirilmiş olan Arif Nihat Asya ile ilgili yapılan çalışmaların yeterli olmadığı hususuna da değinilmiştir. 2012 yılında Adana Büyükşehir Belediyesince yeniden imar edilen Halkevi bahçesine Abidin Dino, Yaşar Kemal ve Orhan Kemâl'in bronz heykellerinin yerleştirilirken Arif Nihat Asya'ya burada yer verilmemiş olmasına dikkat çekilmiştir. Bunun yanı sıra yazarın, "ne yazık ki 2012'de Milli Eğitim Bakanı, mısralarında şiddet olduğu, insan ve hayvan sevgisi olmadığı gibi sudan sebepler gösterip, uçan kuşun yuvasını bozmak doğru olmaz gibi çok garip

bahanelerle Bayrak Şiirinin okul kitaplarına alınmasını yasakla(mıştır)" (Cansız 2019: 89) Şeklindeki ifadeleri de bu durumun birer göstergesidir.

Cumhuriyet dönemi Türk Őirinin usta isimlerinden olan Arif Nihat Asya, yazar Songül Kundakçı Cansız tarafından, Adanalı kimliği ön planda tutularak okuyucuyla bir kez daha buluşturulmuştur. Bařta Türk Dili ve Edebiyatı akademisyenlerine, öğrencilerine ve sonrasında ilgisine temel kaynak olarak sunulabilecek olan bu kitap, Arif Nihat Asya'nın fikir dünyasının anlaşılmasında ve Adana'nın tanınmasında da önemli bir araç olarak okuyucuya sunulmaktadır.

Kaynakça

Cansız, Kundakçı Songül (2019). Şair Şiir ve Şehir- Arif Nihat Asya'nın İzinde Adana. Ankara: Akademisyen Kitapevi.